

Campus Brussel
Warmoesberg 26 – 1000 Brussel
Tel. 02-608.49.34

STAGEHANDLEIDING
EDUCATIEVE BACHELOROPLEIDING VOOR LAGER ONDERWIJS
2de OPLEIDINGSFASE

CONCRETE AFSPRAKEN STAGE THEMA EN ZORG

Bijlage bij de ECTS-fiche Didactische Stage 2
Academiejaar 2020-2021

Onderwijsgroep Professionele Opleidingen
Studiegebied Onderwijs

Stage thema en zorg: 3de graad (17 mei t/m 28 mei)

Datum	Inhoud praktijkdagen	Praktische afspraken met de mentor
18 maart 2021	Stage	- Stagehandleiding doornemen - Leerkansen bespreken voor de komende stagedagen (co-teaching, persoonlijke leerdoelen realiseren, overleg, observatie, ...) - Lesopdrachten van de oefenlessen bespreken - Thema tijdens de actieve stage bepalen
30 maart 2021	Stage	- Brainstorm thema (50 min.) - Oefenlessen - Co-teachen, ondersteunen van de klaswerking, differentiatie verkennen - Lesopdrachten actieve stage bespreken waarbij ruimte is voor een thema, contractwerk of hoekenwerk en remediëring
20 april 2021	Leergroep	
	Stagevoorbereiding	On campus
29 april 2021	Stage	- Oefenlessen - Co-teachen, ondersteunen van de klaswerking, differentiatie verkennen - Vragen over lesonderwerpen bespreken.
Ten laatste op 4 mei	<i>Stagerooster opladen in het digitaal portfolio – administratie (Toledo)</i>	
4 mei 2021	Stage	- Oefenlessen - Co-teachen, ondersteunen van de klaswerking, differentiatie verkennen - Vragen over lesonderwerpen bespreken.
12 mei 2021	Stage	- Oefenlessen - Co-teachen, ondersteunen van de klaswerking, differentiatie verkennen - Mentor en student bekijken samen de volledige stagemap en het thema, maken afspraken over aanpassingen die moeten gebeuren en wanneer deze opnieuw worden voorgelegd, materiaal,...
17 t/m 28 mei 2021	Actieve stage	-De student start de stage met een volledige stagemap en themamap die steeds ter inzage liggen in de klas.

De klemtoon van deze stage ligt op zorg: meer bepaald binnenklasdifferentiatie, zelfstandig werk, gericht fouten analyseren van leerlingen en een eerste stap in het remediëren. In de module zorg –in

de derde opleidingsfase- wordt dieper ingegaan op dat laatste. Daarnaast blijven we aandacht besteden aan thematisch werken.

Concreet betekent dit dat de student:

- de manieren van differentiëren van de mentor (eventueel in aangepaste vorm) overneemt en nieuwe manieren van differentiëren op een weloverwogen manier uitprobeert.
- één les schrijven en één les wiskunde geeft waarop hij/zij in de tweede helft van de stage remedieert
- 4 uren (gedifferentieerd) contractwerk of hoekenwerk aanbiedt
- minstens drie halve dagen thematisch werkt. De studenten mogen kiezen of ze het thema volledig vakoverschrijdend uitwerken of uitwerken als een combinatie van vakoverschrijdend werken en afstemming tussen vakken. Het thema wordt in overleg tussen student en mentor gekozen.

Op de hogeschool wordt deze stage grondig voorbereid.

Stagedagen: 18 maart, 30 maart, 29 april, 4 mei en 12 mei

Tijdens de stagedagen die vooraf gaan aan de actieve stage staan de volgende focussen centraal:

- ✓ **Breed observeren:** kinderen observeren, gesprekjes voeren met kinderen, gesprekken voeren met betrokken leraren, bronnen raadplegen (werkboeken, rapporten,...),...
De student werkt een brede, genuanceerde beginsituatie-analyse van de leerlingen uit met aandacht voor interesses, leerprofiel en leerstatus van de leerlingen. De student raadpleegt hiervoor de geziene kaders en verwachtingen rond breed observeren uit de lessen onderwijskunde.
- ✓ **Maximaal leren in co-teaching**
Om maximaal voeling te krijgen met de praktijk, de klaswerking en de leerlingen draaien de studenten actief mee in de klas. Ook verkent de student op welke manier differentiatie een plek krijgt in de klas. Mentor en student maken afspraken over de vormen van co-teaching die ingezet worden. Studenten kunnen ook vanuit hun leervragen/werkpunten voorstellen doen. De verschillende vormen van co-teaching vind je terug op de stagewebsite (<https://stage.odisee.be/onderwijs/balobruessel/algemene-info>).
- ✓ **Oefenlessen:** studenten worden gestimuleerd om voldoende te oefenen.
In overleg met de mentor spreekt de student af welke activiteiten hij/zij zal voorbereiden en leiden (minstens 4 activiteiten die gespreid worden over de stagedagen). Studenten kiezen voor opdrachten die aansluiten bij hun leervragen en nemen ook een gedifferentieerde les en een wiskundeles over.
- ✓ **Thema:** Studenten zijn vertrouwd met thematisch werken en gaan aan de slag met het thema dat in overleg met de mentor gekozen wordt. Het thema wordt minstens verwerkt in de lessen WO, muzische vorming en taal en dit gedurende minstens 3 halve dagen. Tijdens de tweede stagedag organiseert de student een brainstormmoment over het thema met de leerlingen.

Contactgegevens en algemene afspraken

- Contactgegevens uitwisselen (student, mentor en stagebegeleiders) zodat alle partijen met elkaar kunnen communiceren.

- Afspraken maken over de manier waarop en wanneer gecommuniceerd wordt over (oefen)lessen, lesideeën, enz. De mentor moet steeds vooraf het voorbereidend werk kunnen inkijken en feedback geven.

Stageplanning

Om de stage grondig voor te bereiden vragen we om zo snel mogelijk (ten laatste op 30 maart) de concrete stageplanning met de student te bekijken.

- Weekrooster bekijken in functie van lesuren, pauzes, godsdienst en beweging en het themawerk, contractwerk/hoekenwerk en remediering.
 - o Ruimte voor thematisch werken: minimaal worden WO, muzische lessen en taal geïntegreerd binnen het thema.
 - o Ruimte voor 4 lesuren gedifferentieerd hoekenwerk en/of contractwerk gespreid over de stageperiode.
 - o Ruimte voor een les 'schrijven' en een les 'wiskunde' (nog niet beheerste leerinhoud) waarvan de student een foutenanalyse en remediëring kan uitwerken. De lessen schrijven en wiskunde geeft de student tijdens de eerste stageweek, de remediëring hierop tijdens de tweede stageweek.
- De oefenactiviteiten, co-teaching en de brainstorm over het thema worden besproken.
- In de bijlage vind je een overzicht van inhouden en didactieken die reeds aan bod zijn gekomen in de opleiding.

Feedback

- De student bezorgt de mentor een mentorschriftje waarin de mentor feedback, tips, reacties... kan noteren.
- De student legt voor zichzelf een reflectieschriftje aan waarin hij/zij persoonlijke leerdoelen, een plan van aanpak, observaties, reflecties doorheen de stage en een eindreflectie opneemt. Mentor en student kunnen in overleg kiezen voor een digitaal systeem.
- Korte mondelinge reflectiemomenten.

Stagedag: 12 mei

- Alle bovenstaande afspraken gelden ook op 12 mei.
- Mentor en student bekijken samen de volledige stagemap en het thema, maken afspraken over aanpassingen die moeten gebeuren en wanneer deze opnieuw worden voorgelegd, materiaal,...
- Indien de stage- en/of themamap niet in orde is, kan de mentor steeds contact opnemen met de stagecoördinator en/of opleidingshoofd en de stagebegeleiders. Een stage kan maar starten wanneer de student deze grondig heeft voorbereid.
- Indien studenten dit wensen, nemen ze al eens een kort pre-assessment af van een les die ze zullen geven tijdens hun actieve stage.

Actieve stage, 17 t/m 28 mei

- De stagemap en de themamap liggen steeds ter inzage in de klas. In de stagemap is ook de beginsituatie-analyse toegevoegd.
- De mentor noteert feedback, tips, opmerkingen in het mentorschriftje.
- De student houdt zijn reflecties bij in zijn persoonlijk reflectieschriftje.
- Student en mentor maken tijd om de gegeven lessen na te bespreken.

- Wij vragen de mentor het feedbackformulier (<https://stage.odisee.be/onderwijs/balobrusse/fase-2/stage-thema-en-zorg/>) in te vullen, ten laatste één week na de stage, en te mailen aan de student en zijn stagebegeleiders. De student zorgt ervoor dat het feedbackverslag terecht komt in het digitaal portfolio op Toledo.

Breed observeren

We vragen van de studenten dat ze de leerlingen breed observeren zodat ze een brede, genuanceerde beginsituatie-analyse van elke leerling kunnen opbouwen. We verwachten dat ze van elke leerling de interesses, leerstatus en het leerprofiel onderzoeken. Ze doen dit door: gesprekken met de kinderen, (gerichte) observaties, gesprekken met betrokken leerkrachten, bronnen (rapporten, werkboeken,...) te raadplegen,... Studenten gebruiken hiervoor de geziene kaders en verwachtingen rond breed observeren uit de lessen onderwijskunde.

Verwachtingen bij het gedifferentieerd werken

De studenten gebruiken de informatie uit de beginsituatie om alle kinderen maximaal tot leren te brengen. Essentieel hierbij is dat de studenten geloven en handelen vanuit een *growth mindset* en dat de kinderen centraal staan in het handelen van de student, zonder stigmatiserend te werken.

Minimaal verwachten we dat studenten de manier van differentiëren van de mentor overnemen (al dan niet met aanpassingen om te kunnen voldoen aan bovenstaande visie) en een gedifferentieerd contractwerk en/of hoekenwerk uitwerken. Studenten vullen dit aan met andere weloverwogen differentiatievormen die volgens hen het leren van de kinderen ten goede komen. Studenten vinden de concrete verwachtingen rond thematisch werken, differentiatie, hoekenwerk of contractwerk, foutenanalyse en remediëring terug op Toledo.

Na de stage

- De student laadt een lesfiche per leerdomein (zoals afgesproken met vakdocenten) met bijhorende reflectie op Toledo (Praktijk: didactische stage 2) op de eerste lesdag na de stage. In de reflectie komt de voorbereiding en de realisatie van de les aan bod. Belangrijk is ook weer te geven hoe je de les eventueel anders zou aanpakken. Voor taal (schrijven) en rekenen worden de lessen opgeladen waarop de remediëring volgde.
- Ook het werkstuk differentiatie met daarin de foutenanalyse en de themamap (herkansing) worden opgeladen op Toledo (Praktijk: didactische stage 2). De concrete verwachtingen worden gecommuniceerd via Toledo (Onderwijskunde 2.2).
- De eindreflectie van de stage laadt de student te laatste één week na de stage op in het digitaal portfolio op Toledo (administratie).

Bijlage 1: kijkwijzer tweede opleidingsfase

Hieronder vind je de criteria waaraan we stages in de tweede opleidingsfase toetsen. Ze werden gegroepeerd in 6 rubrieken: lesvoorbereiding, lesrealisatie, thema en differentiatie, scheppen van een positief klasklimaat, attitudes en taalvaardigheid. Elke rubriek is een noodzakelijk onderdeel van de onderwijspraktijk. De student moet dan ook bewijzen dat hij/zij aan het einde van het academiejaar voor elke rubriek kan aantonen dat hij/zij gegroeid is en de breekpunten realiseert in de praktijk.

LESVOORBEREIDING
Aansluiten bij hetgeen de kinderen reeds kennen en kunnen (beginsituatie op onderwijs- en ervaringsniveau).
Correcte leerinhouden selecteren en ordenen.
Kritisch omgaan met handleidingen, voorbereidingen en werkbladen. Meerdere bronnen raadplegen.
Inhouden geleidelijk/stapsgewijs opbouwen.
Doelgericht werken.
Toepassen van vakdidactiek.
Selecteren van gepaste en gevarieerde didactische werkvormen.
De organisatie van didactische werkvormen grondig voorbereiden.
Selecteren van gepast en gevarieerd didactisch materiaal.
Uitwerken van een ondersteunend bordschema.
Inschatten van een realistisch tijdsplan (timing).
Probleemgericht, ervaringsgericht en interactief werken.
Leerstof in een groter geheel kunnen plaatsen (thematisch werken)
Aansluiten bij de leefwereld
Zelfontdekkend leren
Activerend leren
Zelfgestuurd leren
Leerlingeninitiatief bevorderen
Zoeken naar didactisch zinvolle mogelijkheden om ICT te integreren.

LESREALISATIE
Leerinhouden beheersen.
Leerinhouden kunnen overbrengen.
Gerichte vragen stellen en opdrachten geven.
Gericht zijn op het bereiken van de doelen.
Aansluiten bij de leefwereld van kinderen.
Oog hebben voor het leren van de kinderen.
Zich bewegen tussen de kinderen met als doel kinderen te observeren.
Activiteiten vlot organiseren: instructies en opdrachten geven, afspraken maken.
Didactisch materiaal doelgericht en efficiënt hanteren.
Gepast lestempo aanhouden.
Bordschema's gaandeweg (samen met kinderen) uitwerken.
Het stimuleren van zelfontdekkend leren, activerend leren, zelfgestuurd leren, leerlingeninitiatief.
Controleren van het al dan niet bereiken van de doelen: evaluatiemoment inlassen (individuele of klassikale verbetering, werkboeken/schriften nakijken, ...).

ZORG

Breed observeren
Kinderen zelfstandig en zelfgestuurd aan het werk kunnen zetten.
Zinvol differentiëren (2 ^{de} semester)
Fouten van kinderen analyseren(2 ^{de} semester)

EEN OPVOEDENDE RELATIE/HET SCHEPPEN VAN EEN POSITIEF KLASKLIMAAT

Warm en authentiek (= echt) contact maken met kinderen, zowel met alle kinderen individueel als met de groep.
Kinderen positief bevestigen, aanmoedigen en waarderen.
Enthousiast voor de klas staan (lichaamshouding, verbale expressie, ...).
Grenzen aangeven en consequent bewaken.
Actief luisteren naar kinderen.
Contact tussen kinderen stimuleren; het elkaar helpen/van elkaar leren stimuleren.

ATTITUDES

Volledig en tijdig voorbereid zijn (én map ter inzage in de klas).
Op tijd op school zijn.
Zich gepast gedragen op de stageschool (leefregels school naleven).
Willen bijleren via reflectie (leerbereidheid).
Afspraken vanuit de hogeschool en de stageschool naleven.
Verantwoordelijkheid opnemen buiten de lessen (bv. verbeterwerk opnemen, de rij ophalen, ...).
Bereid zijn om aan co-teaching te doen (met de medestudent/mentor).

TAALCOMPETENTIES

Mondelinge taalcompetenties (verbale en non-verbale expressie, correct en aangepast aan het niveau van de kinderen, vlotte instructies en goede vraagstelling).
Schriftelijke taalcompetenties (correct en aangepast aan het niveau van de kinderen).
Taalontwikkellend lesgeven.

Bijlage 2 Geziene inhoud in de opleiding

WO

Geen vakinhoudelijke beperkingen.

Godsdienst

Thema: werken rond Bijbelverhalen

Studenten kregen vanuit de hogeschool een Bijbelverhaal opgelegd dat aan bod komt in de derde graad. Ze analyseerden dit en werkten een lessenreeks uit met aandacht voor creatieve didactische werkvormen, symboliserend werken met kinderen en een hoekenwerk. Studenten werkten deze lessenreeks reeds uit op papier en dienen deze nu uit te voeren in de praktijk. Ze proberen - waar mogelijk - ook aansluiting te vinden met het leerplanthema waarrond de mentor op dat moment werkt. (indien het leerplanthema en/of Bijbelverhaal reeds aan bod kwam(en), blijft het zinvol dit te laten uitvoeren door de student omdat het een uitdaging blijft om vernieuwend en verdiepend te werken)

Vakinhoudelijke beperkingen

Geen bijkomende thema's toevoegen (zoals hierboven vermeld, zullen studenten wel proberen om aansluiting te zoeken bij het leerplanthema waarin de mentor op dat moment werkt.

Vakspecifieke stagecriteria te bereiken na de stage derde graad:

Vanuit een Bijbelverhaal (of levensbeschouwelijk/godsdienstig verhaal) een zinvolle lessenreeks kunnen uitwerken, passend in een ZILL-leerplanthema met aandacht voor:

- ervaringsgericht leren,
- verbindings- en betekenislijnen uitzetten naar het leven van de kinderen
- actualisering,
- symboliseren en
- een creatief-didactische aanpak

In staat zijn om op een kritische manier het eigen functioneren binnen het vak godsdienst te evalueren.

Nederlands

Thema's en lessen die in de praktijk zeker aan bod moeten komen:

- selecteren van taalmateriaal dat het schoolboek overstijgt (zie ook evaluatiecriteria);
- werkvormen uitproberen waarbij kinderen centraal staan (zie ook evaluatiecriteria);
- een functionele schrijfles waarbij kinderen naar een echte (of aanvaardbaar gesimuleerde) ontvanger schrijven;
- een remediëring op deze schrijfles.

Vakinhoudelijke beperkingen:

Geen.

Vakspecifieke stagecriteria te bereiken na de stage derde graad:

Studenten kunnen een krachtige taalleeromgeving ontwikkelen. Dat wil zeggen dat ze taallessen, taalhoeken, taalopdrachten binnen contractwerk, ... ontwerpen die

- op alle vlakken voldoen aan de eindtermen en de vigerende leerplannen (lessen uit schoolboeken beantwoorden niet noodzakelijk aan deze eis);

- probleemgericht en normaalfunctioneel zijn;
- gericht zijn op het verwerven van taalstrategieën;
- uitgaan van betekenisvol en zo authentiek mogelijk materiaal;
- gevarieerde werkvormen bevatten waarbij kinderen met het materiaal experimenteren, het onderzoeken, ervan genieten, ...

Deze criteria worden geëvalueerd aan de hand van een functionele schrijfles, waaraan ook een remediëring is gekoppeld. Bijkomende stagecriteria zijn dan ook:

- kunnen nadenken over foutenanalyse van een taalproduct van kinderen;
- een gepaste remediëring kunnen opstellen.

Wiskunde

Vakinhoudelijke beperkingen:

Geen.

Vakinhoudelijke criteria:

Wiskundelessen moeten aansluiten bij de voorkennis en de leefwereld van de kinderen. Probleemgestuurd, inzichtelijke en doelgerichte instructie, gevolgd door voldoende oefenkansen voor elk kind. Extra aandacht voor differentiatie zodat alle kinderen tot leren komen, van zwak (hernemen) tot sterk (uitdagen) en dit tijdens elke wiskundeles. Ook al is het einde van het schooljaar in zicht, studenten dienen ook lessen met nieuwe leerinhoud te kunnen geven en niet enkel inoefenen/of herhalingslessen.

Studenten dienen een foutenanalyse te maken en een gepaste remediëring kunnen voorzien bij een zelf gegeven wiskundeles of -lessen.

STEM

Ons doel is om in de derde graad van de lagere school, kinderen en leerkrachten warm te maken voor wetenschap en techniek (STEM staat voor Science, Technology, Engineering and Mathematics), dit door de STEM-3D-cyclus te doorlopen, waar Dialoog, Denken en Doen centraal staan. Deze visie vind je uitgeschreven in de handleiding die de student je zal bezorgen. De student bezorgt de mentor tevens een kijkwijzer met de beoogde doelen.

De handleiding is als groepswork ontwikkeld tijdens het eerste semester van dit academiejaar. Het werd voorafgegaan door input van leerinhouden en didactiek van Techniek en Wetenschap, begeleidde oefenmomenten met medestudenten op de STEM-3D-cyclus én het begeleiden van de activiteiten die hier deel van uit maken. Deze handleiding dient niet alleen om onze visie te verduidelijken, maar biedt tevens inspiratiemateriaal om in de derde graad in het basisonderwijs aan de slag te gaan met STEM in elke klas. Alle handleidingen worden in een vergelijkbaar format gegoten om het eigenaarschap (auteursrechten) van deze visie, ontwikkelt door een onderzoeksgroep onderwijs binnen Odisee, te respecteren en op termijn en de herkenbaarheid en vertrouwdeheid ermee te creëren.

Tijdens de stage

De STEM-activiteit is verplicht en neemt minstens 50 minuten, maximaal 120 minuten in beslag.

Na de stage

De mentor bezorgt het ingevulde feedbackformulier STEM (tevens kijkwijzer) rechtstreeks aan de STEM-coördinator, Marleen Vermeir (marleen.vermeir@odisee.be) en de betrokken student. Dit formulier werd door de student aan de mentor bezorgd te bij de observatiemomenten.

De student neemt verplicht deel aan het klassikale evaluatiemoment na de stage.

Frans

Thema's die bij voorkeur aan bod komen:

Deze zijn in zekere mate handboekgebonden en zullen dus verschillen van stageschool tot stageschool; het verdient aanbeveling om indien mogelijk vakoverschrijdend te werken en dus in de lessen Frans aansluiting te zoeken bij wat ook in andere lessen aan bod komt.

Vakinhoudelijke beperkingen:

Geen

Vakspecifieke stagecriteria te bereiken na de stage derde graad:

- creatief kunnen omgaan met het handboek;
- zinvolle woordenschat- en spraakkunstlessen kunnen opstellen ter ondersteuning van de communicatie en met integratie van de 5 vaardigheden (luisteren, lezen, schrijven, spreken en mondelinge interactie), uiteraard kunnen ook lessen enkel gericht op de vaardigheden uitgewerkt worden, taakgericht en thematisch werken staan hierbij centraal;
- differentiatie kunnen realiseren in taalheterogene klassen;
- kunnen evalueren in een positief perspectief (als uitgangspunt voor remediëring/bijsturing van de onderwijsleeractiviteiten).

Bewegingsopvoeding

De lessen bewegingsopvoeding (zaalles en/of zwemles) die tijdens de stage op het programma staan, worden door de student gegeven. De student moet deze stage ook een les bewegingsexpressie of dans geven. Dit kan tijdens de muzische vakken of tijdens de les bewegingsopvoeding.

De mentor houdt bij de keuze van leerinhouden en -activiteiten rekening met het feit dat onze studenten geen specifieke opleiding tot leerkracht bewegingsopvoeding volgen.

De mentor bewegingsopvoeding vult per bewegingsles het specifiek evaluatieverslag in. Dit document wordt voorzien door de student vanuit de hogeschool en dient als reflectie (leerkans) voor de student.

Muzische vorming

Verwachtingen in de stage:

De studenten zijn in staat activiteiten voor te bereiden en te geven waarin het muzische de nadruk krijgt. Geen klassieke zanglesjes dus bijvoorbeeld.

Muzische activiteiten sluiten logischerwijs aan bij het gekozen thema. Belangrijk is dat de studenten voor hen nieuwe zaken uitproberen en durven. Werken binnen de 5 domeinen muzische vorming (beeld, muziek, bewegingsexpressie, drama en media) is mogelijk.

De student kan geïntegreerde lessen ontwerpen (met andere leerdomeinen of muzische leerdomeinen onderling), we verwachten van een muzisch deel dat het minstens een half uur in beslag neemt en er wel een muzische opbouw wordt gevolgd.

Gezien het onderdeel bewegingsexpressie nieuw was in de 2e opleidingsfase, vragen we wel dat de student een les bewegingsexpressie zou mogen geven.

Wat na de stage?

Voor muzische vorming geef je in totaal 3 voorbereidingen af (naar keuze uit: een gewone les of themablok, geïntegreerd of niet geïntegreerd). Een les bewegingsexpressie wordt sowieso afgegeven (gezien het de eerste keer was dat je de didactiek van dit domein kreeg aangeboden).

Wat je afgeeft kan bijvoorbeeld zijn:

- voorbeeld 1 van 3 voorbereidingen: een themablok met beeld, een muziekles en een bewegingsexpressieles;
- voorbeeld 2 van 3 voorbereidingen: een geïntegreerde les muziek-media, een beeldles en een bewegingsexpressieles;
- voorbeeld 3 van 3 voorbereidingen: een dramalessen vanuit wo-inhouden, een mediales en een bewegingsexpressieles.

Wie in november nog geen lesvoorbereiding Muziek heeft afgegeven doet dit zeker nu wel. Dit kan de "aparte muzische les" zijn (zie eerder) of een themablok waarin muziek minstens een half uur in beslag nam.